

T U K E V A

VAPAAEHTOISTYÖ 2. ASTEEN OPPILAITOKSISSA

- Pilotti kahdessa oululaisessa lukiossa

Heli-Maarit Miihkinen

Pilotin vastuhenkilö

TUKEVA-hanke

SISÄLTÖ

1. Johdanto.....	3
2. Pilotin tavoitteet	4
2.1. Tavoitteet opiskelijoille	4
2.2. Tavoitteet opettajalle	5
2.3. Tavoitteet oppilaitokselle.....	5
2.4. Tavoitteet ympäröivälle yhteisölle	5
3. Pilotin kohderyhmä ja yhteistyötahot	5
4. Pilotin aikataulu ja budjetti	6
5. Vapaaehtoistyön kurssi.....	6
6. Pilotin tulokset.....	7
6.2. Opiskelijoiden antama palaute	7
6.3. Opettajien palaute.....	8
6.4. Vapaaehtoistyön kohteiden antama palaute	8
6.5 Erään opiskelijan tarina.....	9
7. Kehittämistarpeet ja jatkosuunnitelmat.....	9

1. Johdanto

Suomalaiset tekevät paljon vapaaehtoistyötä ja asenteet vapaaehtoistyötä kohtaan ovat yleisesti varsin positiivisia. Tutkimusten mukaan suomalaiset tekevät paljon vapaaehtoistyötä kaikissa ikäryhmissä. Nuorten ikäryhmissä suurimmaksi esteeksi vapaaehtoistyön tekemiselle nähdään tarvittavan tiedon puuttuminen; nuoret eivät tiedä, miten pääsee tekemään vapaaehtoistyötä. (Nylund & Yeung 2005)

International Baccalaureate (IB) –lukioissa opiskelevat nuoret tekevät vapaaehtoistyötä pakollisena osana opintojaan. Kahden vuoden pituiseen ohjelmaan sisältyy 50 tuntia vapaaehtoistyötä. Koululla on ohjelmasta vastaava opettaja, joka auttaa nuoria vapaaehtoistyön piiriin ja jonka kanssa nuoret voivat käydä läpi kokemaansa. IB-lukion nuoret eivät saa koulutusta vapaaehtoistyöhön, mutta voivat tarvittaessa pyytää neuvoa koulun vastuuopettajalta tai palvelukohteessa vastuuhenkilöltä. (Diploma Programme Creativity, action, service guide 2008)

Lukiolaisten tekemästä vapaaehtoistyöstä kokemukset ovat olleet erittäin myönteisiä. Nuoret omaksuvat uusia taitoja, kehittävät itsetuntemustaan ja saavat lisätietoa ammatinvalinnan tueksi. Koska vapaaehtoistyöhön liittyy koululla ohjaustapaamisia opettajan kanssa, on vapaaehtoistyön kurssi myös voimavara oppilashuoltoon. Ohjauskeskusteluissa opettaja kohtaa nuoren tasolla, jolle on vaikea päästä normaalin tuntityöskentelyn yhteydessä. Erityisesti lukio-opintojen yhteydessä on myös huomioitava, että vapaaehtoistyön tekeminen tuo kaivattua vastapainoa opintojen akateemisudelle.

TUKEVA-hankkeen yhteydessä haluttiin kokeilla mallia, jossa myös kansallisessa lukio-ohjelmassa opiskelevat voivat tehdä vapaaehtoistyötä osana lukio-opintojaan. Tavoitteena oli kehittää vapaaehtoistyön kurssille malli, jonka pohjalta kurssi voitaisiin järjestää 2. asteen oppilaitoksissa mahdollisimman kevein resurssein.

2. Pilotin tavoitteet

Tavoitteena oli IB-lukioiden vapaaehtoistyön ohjelman pohjalta kehittää malli vapaaehtoistyön kurssista 2. asteen oppilaitoksille. Mallin kehittämisessä oli keskeistä toteutuksen helppous, kustannustehokkuus ja mallin soveltuvuus kaikille 2. asteen oppilaitoksille.

Lisäksi haluttiin kokonaisvaltaisesti arvioida oppilaiden, opettajien, koulun ja ympäröivän yhteisön vapaaehtoistyöstä saamaa hyötyä, sekä mahdollisia haasteita ja ongelmia.

Lukioiden osalta otettiin huomioon opetussuunnitelman perusteissa esitellyt aihekokonaisuudet, jotka tulee ottaa huomioon lukiopetusta suunniteltaessa. Aihekokonaisuuksien asiasisällöt tulevat eri oppiaineiden kursseilla vaihtelevasti esille. Vapaaehtoistyön kurssilla mm. aktiivisen kansalaisuuden ja yrittäjyyden aihekokonaisuuden tavoitteista opiskelijan kasvu osallistuvaksi, vastuuta kantavaksi ja kriittiseksi kansalaiseksi tuetaan konkreettiseksi. Edelleen opetussuunnitelman perusteissa esitellään, että lukio-opetuksen tavoitteena on, että opiskelija tuntee yhteiskunnan erilaisia osallistumisjärjestelmiä ja niiden toimintatapoja, haluaa osallistua lähiyhteisön, kotikunnan, yhteiskunnan ja elinympäristön yhteisen hyvän luomiseen yksilönä ja ryhmässä sekä vaikuttaa yhteiskunnalliseen päätöksentekoon. Pilotin yhtenä tavoitteena lukio-opintojen osalta oli esitellä eräs malli aihekokonaisuuksien asiasisältöjen konkretisoimiseen.

Lukio-opintoihin liittyen tavoitteena oli myös rakentaa malli kurssille, joka toisi opiskelijoille vastapainoa opintojen teoreettisuudelle. Lukio-opintoja on usein kritisoitu liian teoriapainotteiseksi ja opiskelijoille raskaaksi koulumuodoksi. Tästä syystä pilotissa haluttiin luoda malli, joka sisältää vähän teoriaosuuksia ja luokkaopetusta ja mahdollisimman paljon käytäntöä.

Pilotissa on laadittu myös eritellyt tavoitteet opiskelijoille, opettajille, kouluille ja ympäröivälle yhteiskunnalle.

2.1. Tavoitteet opiskelijoille

Pilotin tavoitteena on, että opiskelijan itsetuntemus lisääntyy vapaaehtoistyön myötä. Hän oppii tuntemaan omat vahvuutensa ja heikkoutensa paremmin. Opiskelijalle vapaaehtoistyön on voimaannuttava ja omanarvon tuntoa lisäävänä kokemus. Lisäksi opiskelija saa ammatinvalinnan tueksi kokemuksia työtehtävistä, joihin hän ei välttämättä muuten hakeutuisi.

Opiskelija saa opintojen teoreettisuudelle vastapainoa ja mahdollisuuden kurssisuoritukseen ilman paineita numeroarviinnista.

Opiskelija tutustuu vapaaehtoistyön eri mahdollisuuksiin ja saa mahdollisuuden tutustua tätä kautta erilaisiin yhteisöihin ja yhteistöihin, joissa vapaaehtoistyötä tehdään.

2.2. Tavoitteet opettajalle

Opettaja kehittyi ohjaajana ja tutustua opiskelijoihin tavalla, joka tavanomaisen tuntityöskentelyn yhteydessä suurissa ryhmissä on mahdotonta. Myös opettajalle kurssin käytännönläheisyys on vastapainoa oppiaineiden teoriasisältöjen opetukselle.

2.3. Tavoitteet oppilaitokselle

Oppilaitos pystyy tarjoamaan opiskelija mahdollisuuden käytännönläheiseen oppimiseen. Oppilaitos saa ohjaavan opettajan kautta opiskelijoista tietoa, jolla voi olla opiskelijahuollolle suuri merkitys. Oppilaitos voi myös ohjata kurssille opiskelijoita, joilla on esimerkiksi vaikeuksia ammatinvalinnassa.

2.4. Tavoitteet ympäröivälle yhteisölle

Kohteet, joissa opiskelijat tekevät vapaaehtoistyötä, saavat merkittävän työresurssin. Lisäksi he saavat mahdollisuuden rekrytoida uusia vapaaehtoisia mukaan toimintaansa ja tehdä toimintaansa näkyväksi uusille kohderyhmille.

Hyvinvointi lisääntyy osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisääntyessä. Kontaktit eri ihmisryhmien välillä lisääntyvät ja erilaisuuden hyväksyminen paranee.

3. Pilotin kohderyhmä ja yhteistyötahot

Pilotin kohderyhmänä olivat kahden oululaisen lukion opiskelijat. Lukiolaiset ovat iältään 16-19 –vuotiaita. Kohderyhmän ikä koettiin keskeiseksi tekijäksi. 2. asteen opiskelijoita nuorempien kohdalla vapaaehtoistyön tekemisen mahdollisuudet olisivat rajallisemmat ja opiskelijat tarvitsisivat tarkempaa ohjausta vapaaehtoistyön kohteissa. 2. asteen opiskelijoiden kohdalla huomionarvoista on myös se, että oPilotin opiskelijat elävät vaihetta, jossa tehdään isoja päätöksiä mm. työuraan liittyen ja tämän vuoksi opiskelijat tarvitsevat työkaluja itsetuntemukseen ja ammatinvalintaan.

Keväällä 2009 pilottia esiteltiin Oulun lukioiden rehtoreille ja kiinnostuneista kouluista mukaan pääsivät Oulun Lyseon lukio ja Laanilan lukio. Yhteistyötahoina kurssin toteutuksena ovat olleet TU-KEVA –hankkeen henkilöstö, erityisesti projektipäällikkö Leena Hassi. VARES-hanke tuli varhaisessa vaiheessa mukaan lähinnä vapaaehtoistyön kurssin teoriaosuuden suunnitteluun. VARES-keskus on toteuttanut useita vapaaehtoistyön kursseja ja heidän yhteistyöverkostonsa kautta kursseille saatiin kouluttajaksi Elsa Väyrynen. Mukana olevien koulujen henkilöstöstä mukana olivat rehtoreiden Teuvo Laurinollin ja Timo Lappalaisen lisäksi opettajat Heli-Maarit Miihkinen ja Noora Talla-Kopperoinen. Pilotin vastuuhenkilönä on ollut Heli-Maarit Miihkinen.

4. Pilotin aikataulu ja budjetti

Huhtikuu 2009:	Pilotin mallinnus aloitetaan ja suunnitelma pilotista esitellään rehtorikouksessa.
Toukokuu 2009:	Mallinnus Process Guide –menetelmällä saatetaan loppuun (liite 1) ja pilottiin osallistuvat koulut valitaan. Neuvottelut VARES-keskuksen kanssa kurssin peruskoulutusjakson toteutuksesta käynnistetään ja tehdään sopimus kouluttajaresurssista Elsa Väyrysen kanssa. Kurssi avataan opiskelijoille ilmoittautumista varten.
Elokuu 2009:	Elsa Väyrynen, Heli-Maarit Miihkinen ja Noora Tala-Kopperoinen laativat kurssin rungon prosessin mallinnuksen pohjalta. Peruskoulutusosion asiasisällöistä sovitaan.
Lokakuu 2009:	Kurssi aloitetaan Laanilan lukiossa ja Oulun Lyseon lukiossa.
Marraskuu 2009:	Opiskelijat aloittavat vapaaehtoistyön valitsemissaan kohteissa.
Huhtikuu 2010:	Opiskelijat palauttavat tuntiseurantalomakkeet ohjaavalle opettajalle ja sopivat loppukeskustelusta. Huhtikuun lopussa kurssin suorittaneet opiskelijat saavat kurssisuorituksen osallistumisestaan.
Toukokuu 2010:	Pilotin loppuraportti laaditaan.

Pilotin budjetti oli 12 000€, joka jaettiin pilotointisopimuksen mukaisesti pilotissa työskennelleille Noora Tala-Kopperoiselle, Elsa Väyrykselle ja Heli-Maarit Miihkiselle.

Tarkemmat tiedot ovat pilotointisopimuksessa (Liite 2.)

5. Vapaaehtoistyön kurssi

Hankkeessa on tehty mallinnus kurssista Process Guide – ohjelmalla ja tämän jälkeen laadittu suunnitelma järjestettävästä kurssista. Keväällä avattiin Laanilan lukiossa ja Oulun Lyseon lukiossa kurssi ilmoittautumisia varten. Ilmoittautumisia kursseille otettiin vastaan syyskuulle saakka. Varsinainen opetus kurssilla aloitettiin lokakuussa.

Ilmoittautuneita opiskelijoita oli ennakoitua vähemmän, mutta kurssi päätettiin silti järjestää. Laanilan lukiossa osallistujia oli 8 ja Oulun Lyseon lukiossa 12. Ilmoittautuneiden vähäinen määrä johtui ennakkomarkkinoinnin vähyydestä ja toimintatavan uutuudesta. Oppilaat olivat kurssista kiinnostuneita, mutta lisätietojen puuttuessa eivät uskaltaneet kurssille mukaan.

Kurssi aloitettiin koulutusjaksolla, jolla opettajana toimi Elsa Väyrynen. Noin kymmenen oppitunnin mittaisella koulutuksella pyrittiin antamaan opiskelijoille perusvalmiudet vapaaehtoistyön tekemiseen. Koulutusjakson päätteeksi opiskelijat laativat ohjaavalle opettajalle suunnitelman vapaaehtoistyön jaksolle ja suunnitelman hyväksymisen jälkeen he siirtyivät tekemään vapaaehtoistyötä. Kurssin ohjelma on liitteessä 3.

Kurssisuorituksen saamiseksi oppilaiden tuli palauttaa tuntiseurantalomakkeet (liite 3) vapaaehtoistyöstä huhtikuun 2010 loppuun mennessä. Muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta opiskelijat saivatkin kurssimerkinnän suorituksestaan. Toukokuun 2010 loppuun mennessä kurssisuoritus kirjattiin 15 opiskelijalle ja yhteenlaskettuna opiskelijat tekivät lukuvuoden aikana noin 400 tuntia vapaaehtoistyötä.

Kurssin aikana opiskelijat olivat tarvittaessa yhteydessä kurssin ohjaavaan opettajaan. Muutama opiskelija kaipasi neuvoja yhteydenottoihin mahdollisiin vapaaehtoistyön kohteisiin. Pääsääntöisesti opiskelijat ohjautuivat vapaaehtoistyön kohteisiin itsenäisesti ja pääsivät haluamiinsa kohteisiin helposti.

6. Pilotin tulokset

Kurssilta kerättiin palautetta kolmella eri tavalla. VARES-keskuksen kanssa toteutettiin kysely peruskoulutusosuudesta, kokonaispalaute kerättiin opiskelijoita loppukeskustelun yhteydessä ja lisäksi oppilaat saivat palautetta vapaaehtoistyön kohteista. Vain osa opiskelijoista palautti palaute-lomakkeet, joten arvio pilotin tuloksista perustuu pääsääntöisesti opiskelijoiden haastatteluihin kurssin päätyttyä.

Kurssille osallistuneet opettajat kävivät kurssin kulun läpi yhdessä kouluttaja Elsa Väyrysen kanssa huhtikuussa 2010. Koulujen osalta vaikutusten arviota ei ole voitu vielä toteuttaa, koska oletettavat hyödyt ilmenevät vasta pitemmällä aikavälillä.

Kaikki palaute oli pääsääntöisesti erittäin myönteistä ja palautteen pohjalta oli selkeästi havaittavissa myös kehittämistarpeet jatkoa varten.

6.2. Opiskelijoiden antama palaute

Opiskelijat nimesivät selkeäksi kehittämiskohteeksi kurssista tiedottamisen. He kokivat ilmoittautuneensa kurssille ilman riittäviä esitietoja. Palautteen pohjalta ilmeni, että vapaaehtoistyö ei käsitteenä avaudu kaikille opiskelijoille. Opiskelijoiden käsityksen vapaaehtoistyöstä ennen kurssia olivat varsin kapea-alaisia.

Kurssin loppukeskusteluissa myös ilmeni, että oppilaiden kerrottua kurssilta saamistaan kokemuksista koulutovereilleen, oli moni ilmaissut halunsa osallistua vastaavalle kurssille tulevaisuudessa. Kurssille osallistuneet opiskelijat osallistuisivat jatkossakin mielellään vastaavalle kurssille.

Henkilöstöresurssien osalta tärkeäksi seikaksi todettiin ohjaavan opettajan tavoitettavuus. Opiskelijat olisivat toivoneet etukäteen sovittuja ohjausaikoja ja ryhmätapaamisaikoja. Lisäksi he toivoivat, että kurssin ohjaava opettaja kyselisi suoraan kuulumisia opiskelijoilta kurssin opettajalta. Pilotin aikana oli sovittu, että opiskelijat ovat tarvittaessa yhteydessä opettajaan. Osa opiskelijoista koki tämän käytännön hankalaksi.

Vapaaehtoistyön peruskoulutusosuus sai opiskelijoilta runsaasti kiitosta. Yleinen tietämys vapaaehtoistyön peruseräistä ja vapaaehtoisen roolista lisääntyi merkittäväksi. Keskustelut ja harjoitukset lisäsivät ryhmähenkeä opiskelijoiden välillä ja opiskelijat kokivat tämän osuuden aikana käytyt keskustelut itselleen tärkeiksi. Monen opiskelijan palautepaperissa kiiteltiin mahdollisuutta keskustella opettajan johdolla asioista, joista ei muilla oppitunneilla oltu keskusteltu.

Itse vapaaehtoistyön tekemisen opiskelijat kokivat mielekkääksi. He kokivat tekevänsä jotain tärkeää ja arvostivat saamaansa myönteistä palautetta. Moni opiskelija kertoi yllättyneensä hyvän olon tunteesta, jonka toisten ihmisten auttaminen saa aikaan. He kokivat myös yleisesti vastuuntuntonsa lisääntyneen kurssin myötä ja monelle kurssin suorittaminen oli tuonut lisää ryhtiä myös muuhun koulutyöhön.

Kurssin myötä muutama opiskelija on myös päättänyt jatkaa vapaaehtoistyön tekemistä. Osa oppilaista ilmaisi kokemuksen merkittäväksi tekijäksi tulevissa ammatinvalintatilanteissa. Ainakin yksi oppilas sai kurssin myötä kesätyöpaikan kesäksi 2010.

Kurssille osallistuneilta opiskelijoiden motiivit kurssille osallistumiseen olivat varsin moninaiset. Osa opiskelija oli kurssilla päästäkseen tekemään vapaaehtoistyötä, osa halusi helpon kurssin, jossa ei

ole koetta. Kurssin loppuarvioinnin yhteydessä ei havaittu yhteyttä alkuperäisen motiivin ja kurssista saadun henkilökohtaisen hyödyn välillä.

Vapaaehtoistyön kohteissa opiskelijat otettiin innostuneesti vastaan. Yksikään opiskelija ei saanut kielteistä vastausta tiedusteluihinsa mahdollisuudesta tehdä vapaaehtoistyötä kohteessa. Vapaaehtoistyötä opiskelijat tekivät tämän kurssin yhteydessä niin yksityisille ihmisille, yhteisöille kuin järjestöillekin.

Opiskelijat kuitenkin kokivat, että ohjauksen laatu vapaaehtoistyön kohteissa vaihteli merkittävästi. Joissakin kohteissa ohjausta sai vähän ja opiskelijat olivat epätietoisia siitä, mitä heiltä odotettiin. Toisissa kohteissa opiskelijoille annettiin selkeä ohjeet ja myös vastuuta oman työn suunnittelusta. Muutama opiskelija koki, etteivät annetut työtehtävät olleet aina mielekkäitä ja joissakin vapaaehtoistyön kohteissa vakituista henkilökuntaa oli vaikea lähestyä. Ne opiskelijat, joilla oli negatiivisia kokemuksia vapaaehtoistyön kohteesta, päätyivätkin vaihtamaan kohdetta kurssin aikana.

Loppukeskusteluissa nousi selkeästi esille se, että opiskelijat kokivat löytäneensä itsestään uusia vahvuuksia. Opiskelijat olivat myös selkeästi iloisia ja ylpeitä vapaaehtoistyön kohteista saamistaan myönteisistä palautteista.

6.3. Opettajien palaute

Opettajien kokemukset kurssilta olivat myös varsin myönteisiä. Kurssilla opettaminen oli mielekästä ja antoisaa. Opettajat myös kokivat tärkeänä kurssin kasvatuksellisen merkityksen. Itsenäisyyteen ja oma-aloitteisuuteen kannusta kurssi koettiin tärkeäksi.

Opettajat kokivat itsekkin tärkeimmäksi kehittämiskohteeksi tiedottamisen parantamisen. Henkilökohtaiseksi haasteeksi koettiin myös kurssin pitkä kesto, joka tarkoitti myös opettajalle sitä, että kurssi piti pitää koko sen keston ajan mielessä ja opiskelijoiden seuraaminen käytännön vapaaehtoistyöjakson aikana oli haasteellista.

Opettajien keskusteluissa tuli esille selkeitä parannusehdotuksia ja kurssin aikana koetut haasteet koettiin ratkaistavissa oleviksi.

6.4. Vapaaehtoistyön kohteiden antama palaute

Vapaaehtoistyölle tarvitaan selkeästi lisää tekijöitä. Vanhustentaloissa, päiväkodeissa ja sairaaloissa henkilökunta kokee usein, ettei aikaa muuhun kuin perustyöhön ole. Vanhustentaloissa hoitajilla ei ole aikaa vanhusten ulkoiluttamiseen, päiväkodeissa lastenhoitajat eivät pysty tarjoamaan syliä kaikille sitä tarvitseville lapsille ja sairaaloissa olevien lasten ja nuorten kanssa ei ehditä pelaamaan tai lukemaan. Mm. tällaisia työtehtäviä vapaaehtoiset saivat kohteissa tehtäväkseen.

Opiskelijat onnistuivat palvelukohteissa hyvin ja pilotin kokemusten perusteella kohteissa oltiin valmiita jatkossakin vastaanottamaan kurssilaisia tekemään vapaaehtoistyötä. Palvelukohteet kokivat saamansa hyödyn olevan suurempi kuin vaivannäkö, jota opiskelijoiden ohjaus aiheutti.

6.5 Erään opiskelijan tarina

Mika (nimi muutettu), ilmoittautui kurssille hetken mielijohteesta. Ensimmäisellä kurssikerralla kävimme läpi oppilaiden osallistumismotivaation lähdettä ja hän ilmoitti, että halusi helpon kurssin ilman kurssikoetta. Vapaaehtoistyötä hän ei ollut aiemmin tehnyt, eikä hän ollut siitä kovin kiinnostunutkaan.

Kurssin aikana Mika oli yksi aktiivisimmista oppilaista. Hän osallistui keskusteluihin aktiivisesti ja hänellä ei ollut ylimääräisiä poissaoloja. Kurssipalautteessa Mika kertoi, että oli nauttinut tunteilla käydyistä keskusteluista.

Mika suoritti vapaaehtoistyönsä uimahallissa. Hänen vastuullaan oli monenlaisia tehtäviä, mm. uimakoulun valvojana. Mika oli harrastanut uintia pidempään, joten hän koki luontevaksi vaihtoehdoksi tehdä vapaaehtoistyötä harrastuksensa parissa. Vapaaehtoistyön jakson aikana Mika työskenteli itsenäisesti, eikä ollut yhteydessä ohjaavaan opettajaan.

Kurssi lopussa käytyyn keskusteluun oli varattu aikaa puoli tuntia, mutta ohjaava opettaja keskusteli Mikan kanssa tunnin. Mika koki, että kurssi oli muuttanut hänen elämänsä. Vapaaehtoistyön tekeminen oli tuonut ryhtiä arkeen ja koulunkäyntikin oli alkanut sujua paremmin. Vapaaehtoistyön tekeminen oli sujunut todella hyvin. Uimahallin henkilökunta oli tyytyväinen Mikan suorituksiin ja hän sai hyvää palautetta ja myös lisää vastuuta.

Mika kertoi, että hieman ennen kurssin alkua hänellä oli päättynyt seurustelusuhde ja koulunkäynti oli takkuillut. Mikalla ei ollut ennen kurssia suunnitelmia tulevaisuuden suhteen ja ajatus opintojen jatkamisesta lukion jälkeen tuntui tästä syystä ahdistavalta.

Vapaaehtoistyöstä saamiensa kokemusten perusteella Mika kertoi päättäneensä hakeutua liikunnanohjaajan koulutukseen ja hänellä oli nyt selvät suunnitelmat tulevaisuuden työuran suhteen; hän haluaa tehdä töitä lasten ja nuorten parissa.

Mika kertoi tapaamisen lopuksi, että hänen isänsä oli niin tyytyväinen pojassa havaitsemaansa muutoksen, että toivoi vastaavaa kurssia pakolliseksi kaikille nuorille.

7. Kehittämistarpeet ja jatkosuunnitelmat

Pilotin perusteella vapaaehtoistyön kurssi on helposti toteutettava malli, joka antaa suhteellisen pienellä panostuksella hyviä tuloksia. Tarvetta tämän tyyppiselle toiminnalle on monesta näkökulmasta katsottuna.

Seuraavaksi kurssin materiaalit on tarkoituksena kerätä materiaalikansioksi, jota voidaan hyödyntää vastaavan kurssin toteutuksessa. Materiaalikansion laatimisessa kiinnitetään erityisesti huomiota pilotissa esille nousseille kehittämistarpeille, eli kurssista tiedottamiseen ja ohjaavan opettajan työnkuvan selkiyttämiseen.

Vapaaehtoistyön kurssin juurruttaminen toimintamalliksi on erään suuren esteen takana. Koulut ovat joutuneet säästökuurille, jonka vuoksi vapaaehtoistyön kurssin kaltaisia soveltavia/niveltäviä kursseja on karsittu koulujen kurssitarjonnasta. Mallin juurruttamiseksi pitäisi kaupungin/seutukunnan tasolla tehdä periaatepäätös, että kurssi järjestetään ja sille myönnetään erillishoito. Koulujen omista budjeteista tuskin löytyy rahaa tällaisen kurssin järjestämiseen.

Vapaaehtoistyötä tekeviä ihmisiä tarvitaan koko ajan lisää. Yhteiskunnan toimivuuden kannalta on keskeistä, että myös ns. kolmas sektori säilyy elinvoimaisella. Suomalainen talkooperinne on kuitenkin kuolemassa ja nuoremmilla sukupolvilla on halu auttaa ja toimia yhteisöllisesti, mutta heiltä puuttuu tarvittavat kontaktit ja mahdollisuudet vapaaehtoistyön tekemiseen.

Kaiken kaikkiaan voi sanoa, että vapaaehtoistyön kurssille on olemassa selkeä tarve. TUKEVA-hankkeessa pilotoitu malli on helppo tapa markkinoida vapaaehtoistyötä nuorille ja antaa heille kokemuksia vapaaehtoistyön tekemisestä. Toivottavasti malli juurtuu osaksi Oulun seudun 2. asteen kurssitarjontaa.

Lähteet:

Diploma Programme Creativity, action, service guide (2008) International Baccalaureate. Cardiff: Peterson House

Nylund, Marianne & Yeung, Anne Birgitta (2005) Vapaaehtoistoiminta – anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino

LIITE 1

Lomakkeen täyttää operatiivinen -, strateginen johtaja tai prosessin omistaja

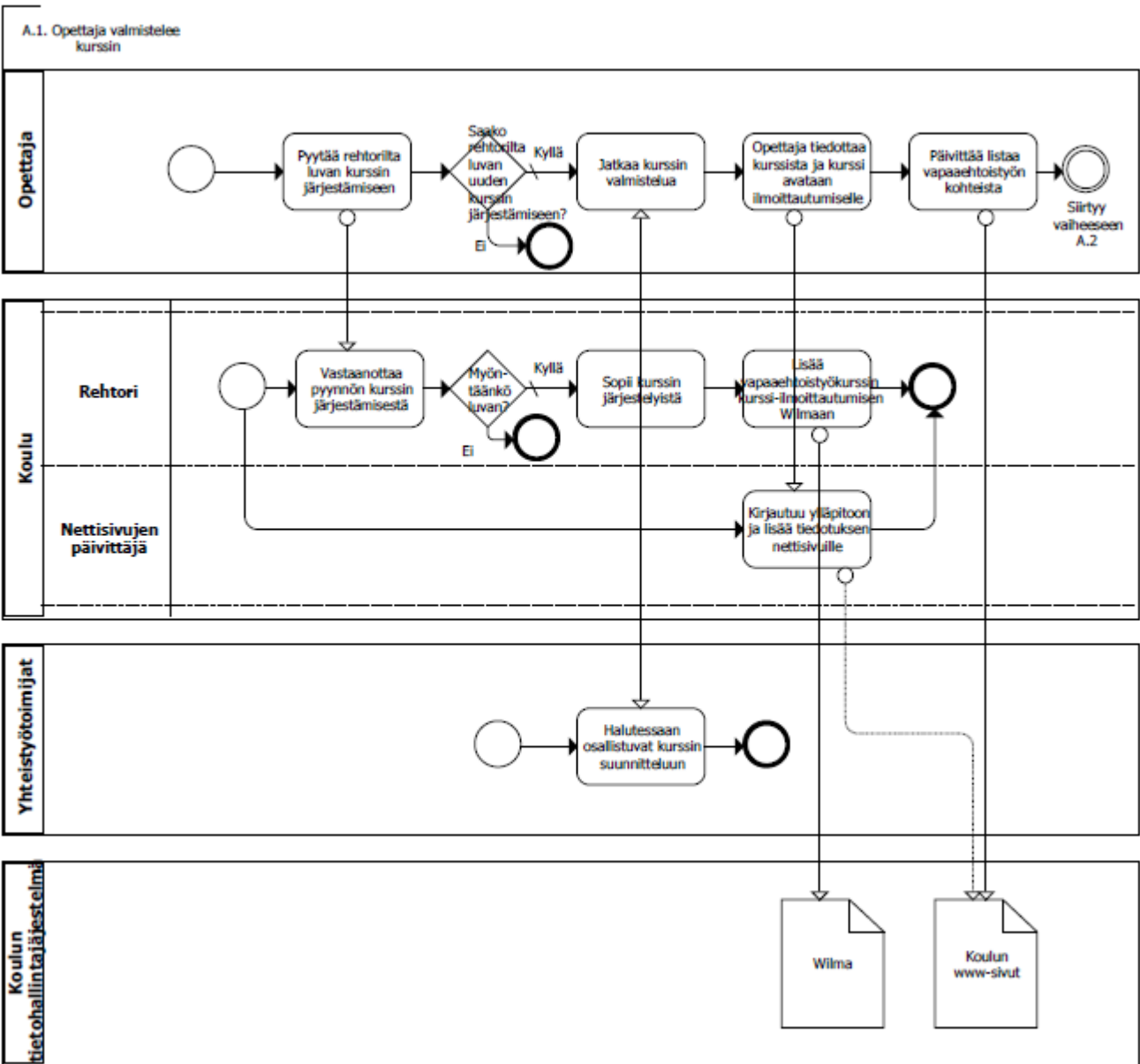
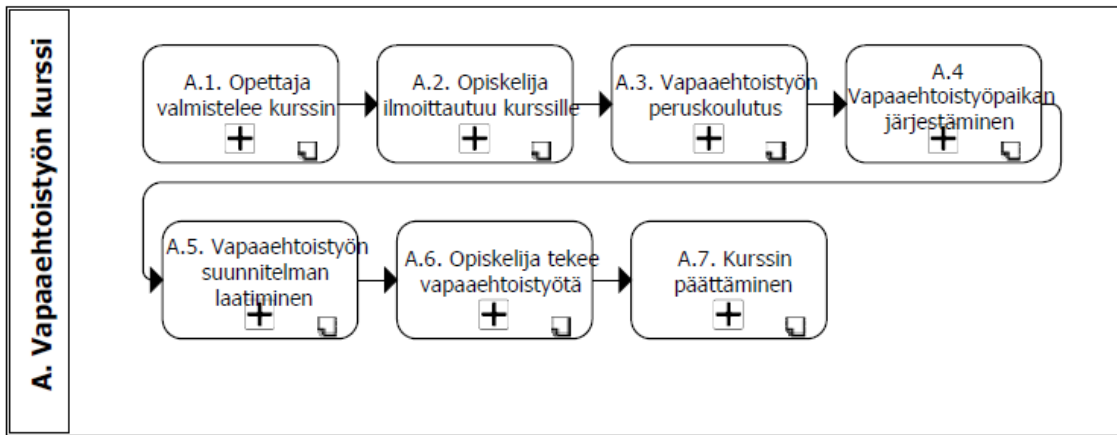
Prosessin nimi	Aloituspäivämäärä
Vapaaehtoistyön kurssi toisen asteen opiskelijoille	19.05.2009
Prosessin tarkoitus	
Lukiopuolella prosessin tarkoituksena on lisätä opiskelijoiden aihekokonaisuuksien (ops) hallintaa. Yhteisöllisyyden ja osallisuuden lisääminen kouluyhteisössä ja ympäröivässä kasvuympäristössä. Kurssi edistää oppilashuollon tavoitteita, olemalla teoreettisen lukiotyön vastapaino ja tarjoamalla ohjaajalle mahdollisuuden tutustua opiskelijoihin eri kontekstissa. Kurssi tukee ammatinvalintaa antamalla opiskelijoille mahdollisuuden tutustua erilaisiin työtehtäviin ja mahdollisesti sitouttaa opiskelijoita myöhempään vapaaehtoistyöhön.	
Prosessin omistaja	
Oulun lyseon lukio tuntiopettaja Heli-Maarit Miihkinen p. 050-5995 233, s-posti: hmi@lyseo.edu.ouka.fi	
Prosessin mallintajat	
Heli-Maarit Miihkinen, Minna Haavikko, Minna Kärkkäinen, Teuvo Laurinolli, Pirkko Viro	
Prosessin lähtötilanne	
Prosessi on lähtenyt liikkeelle IB-lukion Cas-ohjelman service osioon pohjautuvasta kurssista. Vares-hankkeen kautta kokeillaan samantyyppistä kurssia, mutta leirikoulumuotoisena. Tämän muotoista kurssia ei ole tällä hetkellä Oulun seudulla.	
Prosessin lopputilanne	
Kurssi laajenee osaksi toisen asteen opiskelijoiden opintoja. Ympäröivä yhteisö hyötyy prosessista saamalla lukuisia vapaaehtoistyöntunteja.	
Prosessin asiakkaat	
opiskelijat ja 2.asteen oppilaitokset, yhteistyökumppanit vapaaehtoistyössä	
Asiakastarpeet ja vaatimukset	
Kurssin kirjaaminen oppilaitosten opetussuunnitelmiin. Kurssin sisällön tavoitteiden ja suoritusperusteiden määrittely. Oppilaitosten vastuuhenkilöiden perehdyttäminen uuteen toimintamalliin. Opiskelijoiden ja vapaaehtoistyön kohteiden yhteen saattaminen ja koordinointi.	
Prosessin menestystekijät	
Prosessi tuottaa itsensä paremmin tuntevia ja tasapainoisia kansalaisia.	
Prosessin mittarit	
asiakaskyselyt ja opiskelijoiden itsearviointi, tehdyt vapaaehtoistyötunnit, osallistuneiden opiskelijoiden lukumäärä, vaikutukset ammatinvalintaan ja sitoutuminen 2.asteen opintojen jälkeiseen vapaaehtoistyöhön	
Keskeiset resurssit ja kyvykkyydet	
Kurssin vetäminen vaatii innostuneen ja ammattitaitoisen henkilöresurssin oppilaitoksiin. Uuden toimintamallin dokumentointi (ohjaajan käsikirja). Lisäksi vaaditaan seudullinen koordinointi.	
Prosessin ohjaus ja kehittämismenettely	

Toimintaa kehitetään arvioinnin pohjalta yhdessä oppilaitoksen ja opiskelijoiden kanssa. Ohjaajien koulutus ja vertaistuki seudullisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti.

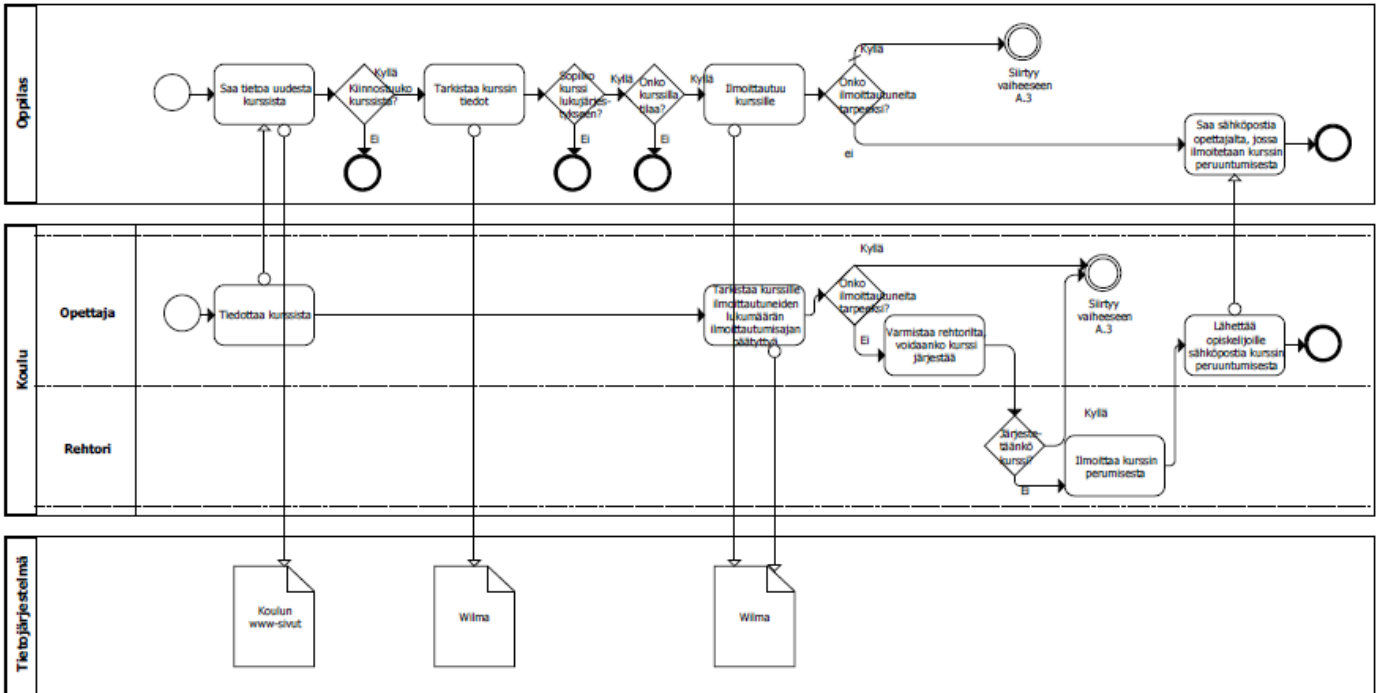
Rajapinnat muihin prosesseihin

Yhteys oppilaitosten muihin opetussuunnitelmien mukaisiin prosesseihin. Lisäksi yhteys vapaaehtoistyön kohteiden eri prosesseihin.

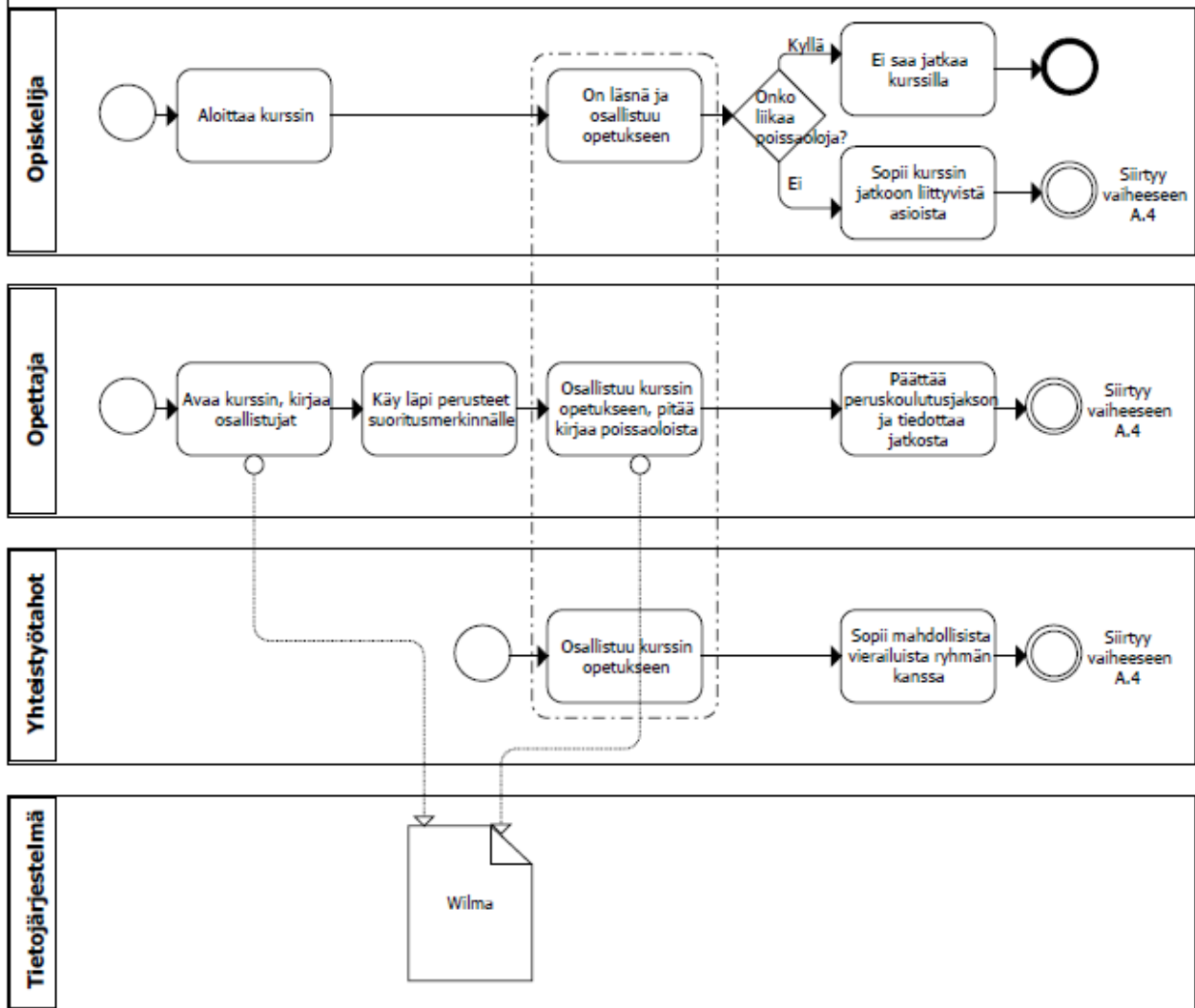
Prosessin mallinnus
Vapaaehtoistyön kurssi toisen asteen opiskelijoille

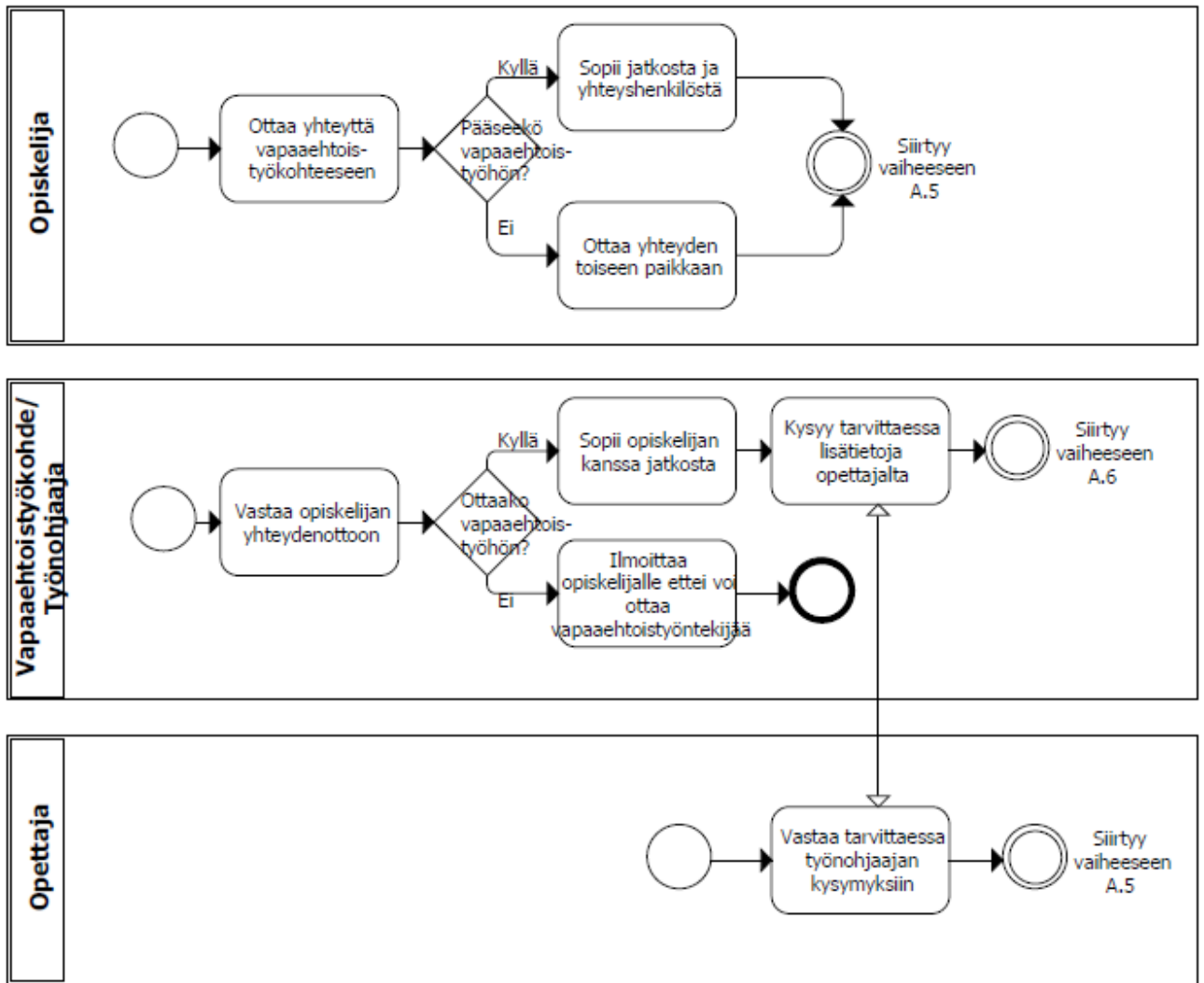
A.2. Opiskelija ilmoittautuu kursseille

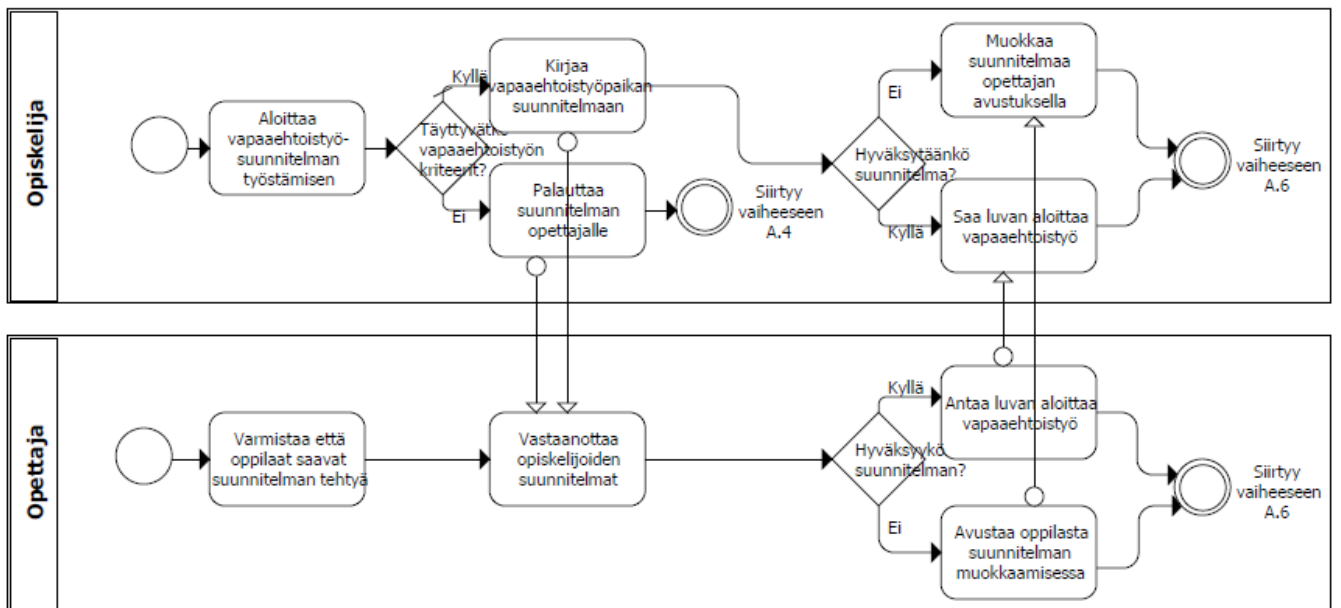
A.3 Vapaaehtoistyön peruskoulutus

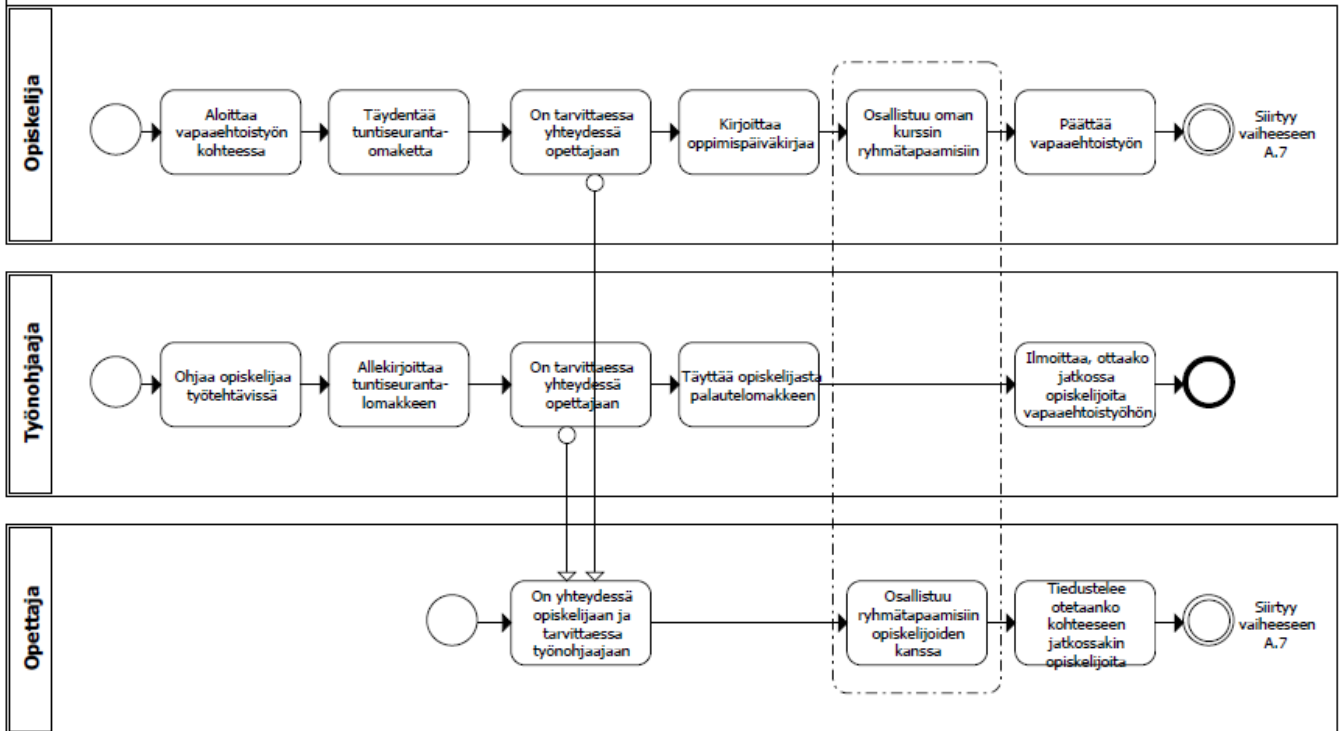
A.4. Vapaaehtoistyöpaikan järjestäminen

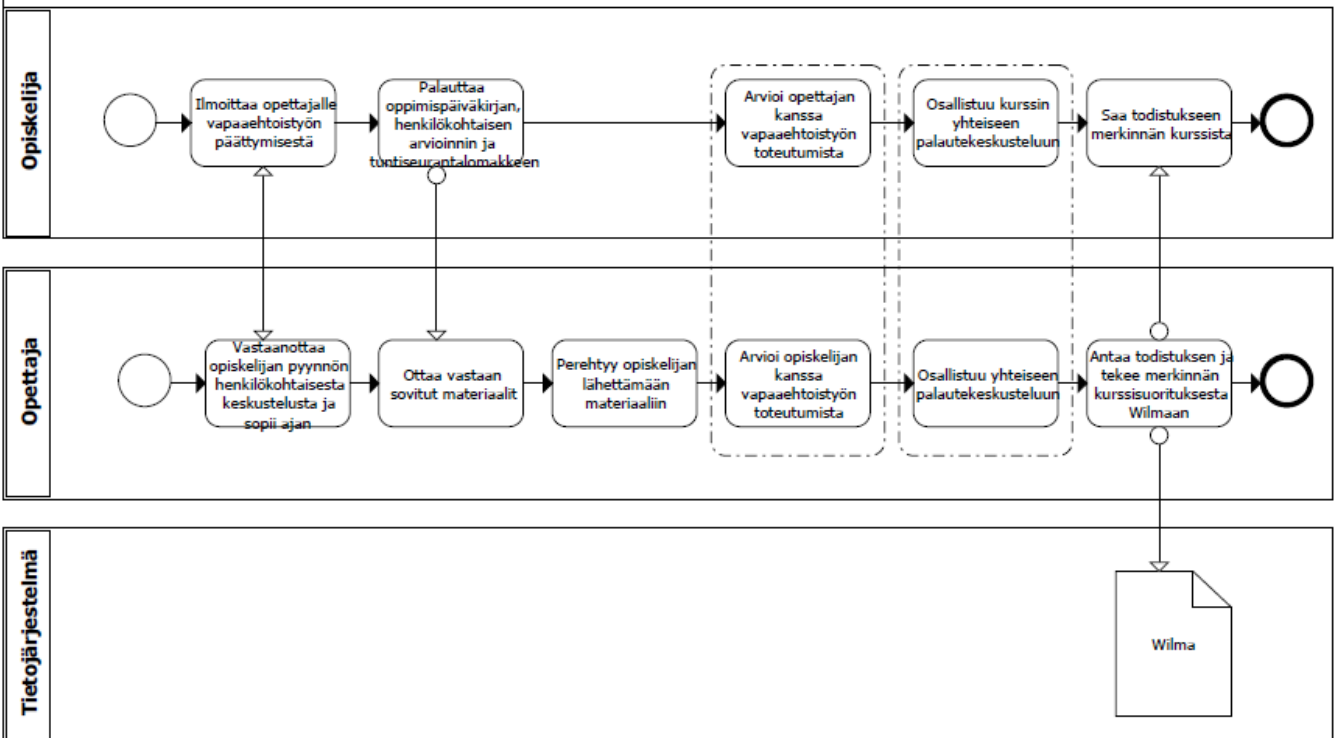
A.5. Vapaaehtoistyön suunnitelman laatiminen

A.6. Opiskelija tekee vapaaehtoistyötä

A.7. Kurssin päättäminen

Prosessin nimi		Päivämäärä	
Vapaaehtoistyönkurssi toisen asteen opiskelijoille A. Vapaaehtoistyönkurssi A.1. Opettaja valmistelee kurssin <ul style="list-style-type: none"> - Opettaja sopii mahdollisten ulkopuolisten kouluttajien kanssa tuntien pidosta ja laatii kirjallisen kurssisuunnitelman. 			
Nykytila/ Tavoitetila		Lisätietoja esim. käytettävät lyhenteet	
Nykytila			
Toimintokokonaisuus, toimija/ rooli	Toiminto	Syöte	Tuotos
Opettaja	Pyytää rehtorilta luvan kurssin järjestämiseen <ul style="list-style-type: none"> - Opettaja esittelee kurssin sisällön ja tavoitteet rehtorille 		
Koulu: Rehtori	Vastaanottaa pyynnön kurssin järjestämisestä		
Opettaja	Saako rehtorilta luvan uuden kurssin järjestämiseen? Kyllä/Ei <ul style="list-style-type: none"> - Kyllä: <ul style="list-style-type: none"> • Jatkaa kurssin valmistelua <ul style="list-style-type: none"> ▪ Opettaja laatii kirjallisen kurssisuunnitelman ja ottaa yhteyttä mahdollisiin yhteistyötahoihin vierailevien luennoitsijoiden hankkimiseksi ▪ Valmistelee kurssin materiaalin 		
Yhteistyötoimijat <ul style="list-style-type: none"> - Voi olla: <ul style="list-style-type: none"> • ulkopuolinen kouluttaja • järjestöjen edustaja • kunnan/ kaupungin edustaja • yritys 	Halutessaan osallistuvat kurssin suunnitteluun		

Koulu: Rehtori	Myöntäänkö luvan? Kyllä/Ei <ul style="list-style-type: none"> - Kyllä <ul style="list-style-type: none"> • Sopii kurssin järjestelyistä <ul style="list-style-type: none"> ▪ Sovitaan kurssin aikataulusta, mihin jaksoon ja mille koodille kurssi sijoitetaan sekä siitä, miten kurssista tiedotetaan 		
Opettaja	Opettaja tiedottaa kurssista ja kurssi avataan ilmoittautumiselle		
Koulu: Nettisivujen päivittäjä	Kirjautuu ylläpitoon ja lisää tiedotuksen nettisivuille <ul style="list-style-type: none"> - Tietojärjestelmä: Koulun www-sivut 		
Koulu: Rehtori	Lisää vapaaehtoistyökurssin kurssi-ilmoittautumisen Wilmaan		
Opettaja	Päivittää listaa vapaaehtoistyön kohteista <ul style="list-style-type: none"> - Ajan tasalla oleva lista löytyy esim. koulun nettisivuilta - Opettaja päivittää listaa tarpeen mukaan <ul style="list-style-type: none"> • Tietojärjestelmä: Koulun www-sivut • Siirtyy vaiheeseen A.2 		

Prosessin nimi		Päivämäärä	
Vapaaehtoistyönkurssi toisen asteen opiskelijoille A. Vapaaehtoistyönkurssi A.2. Opiskelija ilmoittautuu kurssille - Kurssi on opiskelijoille avoinna sähköisessä kouluhallintojärjestelmässä (esim. Wilma)			
Nykytila/ Tavoitetila		Lisätietoja esim. käytettävät lyhenteet	
Nykytila			
Toimintokokonaisuus, toimija/ rooli	Toiminto	Syöte	Tuotos
Koulu: Opettaja	Tiedottaa kurssista - Esim: <ul style="list-style-type: none"> • sähköpostilla • infotilaisuuksissa 		
Oppilas	Saa tietoa uudesta kurssista - Tietoa voi saada esim.: <ul style="list-style-type: none"> • sähköpostilla • koulun nettisivuilta • infotilaisuudesta - Tietojärjestelmä: Koulun www-sivut		
Oppilas	Kiinnostuuko kurssista? Kyllä/Ei - Kyllä: <ul style="list-style-type: none"> • Tarkistaa kurssin tiedot • Tietojärjestelmä: Wilma 		

Oppilas	<p>Sopiiko kurssi lukujärjestykseen? Kyllä/Ei</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kyllä: <ul style="list-style-type: none"> • Onko kurssilla tilaa? Kyllä/Ei <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kyllä: <ul style="list-style-type: none"> ✚ Ilmoittautuu kurssille ✚ Tietojärjestelmä: Wilma 		
Koulu: Opettaja	<p>Tarkistaa kurssille ilmoittautuneiden lukumäärän ilmoittautumisajan päätyttyä</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tietojärjestelmä: Wilma 		
Koulu: Opettaja	<p>Onko ilmoittautuneita tarpeeksi? Kyllä/Ei</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kyllä: <ul style="list-style-type: none"> • Siirtyy vaiheeseen A.3 - Ei: <ul style="list-style-type: none"> • Varmistaa rehtorilta, voidaanko kurssi järjestää 		
Koulu: Rehtori	<p>Järjestetäänkö kurssi? Kyllä/Ei</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kyllä: <ul style="list-style-type: none"> • Siirtyy vaiheeseen A.3 - Ei: <ul style="list-style-type: none"> • Ilmoittaa kurssin peruumisesta 		
Koulu: Opettaja	Lähetää opiskelijoille sähköpostia kurssin peruuntumisesta		
Oppilas	Saa sähköpostia opettajalta, jossa ilmoitetaan kurssin peruuntumisesta		
Oppilas	<p>Onko ilmoittautuneita tarpeeksi? Kyllä/Ei</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kyllä: <ul style="list-style-type: none"> • Siirtyy vaiheeseen A.3 - Ei: <ul style="list-style-type: none"> • Saa sähköpostia opettajalta, jossa ilmoitetaan kurssin peruuntumisesta 		

Prosessin nimi		Päivämäärä	
Vapaaehtoistyönkurssi toisen asteen opiskelijoille A. Vapaaehtoistyönkurssi A.3. Vapaaehtoistyön peruskoulutus <ul style="list-style-type: none"> - Koulutus järjestetään luokkaopetuksena ja sen laajuus on n. 10 oppituntia - Kurssi sisältää mm. seuraavat osiot: <ul style="list-style-type: none"> • vapaaehtoistyön peruseräatteen • vapaaehtoisen vastuut, velvollisuudet ja oikeudet • esimerkkejä vapaaehtoistyöstä • käytännön harjoituksia (mm. itsetuntemuksesta ja toisen ihmisen kohtaamisesta) - Kurssin sisältöjä voidaan muokata paikallisesti ja koulukohtaisesti. 			
Nykytila/ Tavoitetila		Lisätietoja esim. käytettävät lyhenteet	
Nykytila			
Toimintokokonaisuus, toimija/ rooli	Toiminto	Syöte	Tuotos
Opettaja	Avaa kurssin, kirjaa osallistujat <ul style="list-style-type: none"> - Tietojärjestelmä: Wilma - Opiskelijat saavat kurssirungon ja muun kurssimateriaalin 		
Opiskelija	Aloittaa kurssin <ul style="list-style-type: none"> - Saa kurssimateriaalin 		
Opettaja	Käy läpi perusteet suoritusmerkinnälle <ul style="list-style-type: none"> - Poissaoloasiat, vaadittava vapaaehtoistyön tuntimäärä, kurssiin liittyvien lomakkeiden täyttäminen ja palauttaminen 		

Opiskelija	<p>On läsnä ja osallistuu opetukseen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Saa opettajalta vapaaehtoistyössä täytettävän tuntiseurantalomakkeen ja työnohjaajalle annettavan henkilökohtaisen arvioinnin lomakkeen - Poissaoloja hyväksytään koulun omien ohjeiden mukaisesti (esim. enintään 20% poissaoloja) 		
Opettaja	<p>Osallistuu kurssin opetukseen, pitää kirjaa poissaoloista</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tietojärjestelmä: Wilma 		
<p>Yhteistyötahot</p> <ul style="list-style-type: none"> - Voi olla: <ul style="list-style-type: none"> • ulkopuolinen kouluttaja • järjestöjen edustaja • kunnan/ kaupungin edustaja • yritys - Voi toimia myös vapaaehtoistyön kohteena 	<p>Osallistuu kurssin opetukseen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Osallistuminen voi olla yksittäisen oppitunnin pitämistä tai isommasta kokonaisuudesta vastaamista. - Kurssilla voi olla mukana useita yhteistyötahoja 		
Opiskelija	<p>Onko liikaa poissaoloja? Kyllä/Ei</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kyllä: <ul style="list-style-type: none"> • Ei saa jatkaa kurssilla - Ei: <ul style="list-style-type: none"> • Sopii kurssin jatkoon liittyvistä asioista <ul style="list-style-type: none"> ▪ Sovitaan ajat suunnitelmien tekemiselle ja ryhmätapaamisille kurssin ajalle. ▪ Sovitaan myös mahdollisista yhteisistä vierailukohteista. • Siirtyy vaiheeseen A.4 		
Opettaja	<p>Päätää peruskoulutusjakson ja tiedottaa jatkosta</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sovitaan ajat suunnitelmien tekemiselle ja ryhmätapaamisille kurssin ajalle - Sovitaan myös mahdollisista yhteisistä vierailukohteista - Siirtyy vaiheeseen A.4 		

<p>Yhteistyötahot</p> <ul style="list-style-type: none"> - Voi olla: <ul style="list-style-type: none"> • ulkopuolinen kouluttaja • järjestöjen edustaja • kunnan/ kaupungin edustaja • yritys <p>Voi toimia myös vapaaehtoistyön kohteena</p>	<p>Sopii mahdollisista vierailuista ryhmän kanssa</p> <ul style="list-style-type: none"> - Siirtyy vaiheeseen A.4 		
--	--	--	--

Prosessin nimi		Päivämäärä	
<p>Vapaaehtoistyönkurssi toisen asteen opiskelijoille</p> <p>A. Vapaaehtoistyönkurssi</p> <p>A.4 Vapaaehtoistyöpaikan järjestäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Opiskelija ottaa yhteyden vapaaehtoistyön kohteeseen, sopii alustavasti käytännön järjestelyistä ja työtehtävistä. 			
Nykytila/ Tavoitetila		Lisätietoja esim. käytettävät lyhenteet	
Tavoitetila			
Toimintokokonaisuus, toimija/ rooli	Toiminto	Syöte	Tuotos
Opiskelija	Ottaa yhteyttä vapaaehtoistyökohteeseen		
Vapaaehtoistyökohde/ Työnohjaaja	Vastaa opiskelijan yhteydenottoon		

Vapaaehtoistyökohde/ Työnohjaaja	<p>Ottaako vapaaehtoistyöhön? Kyllä/Ei</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kyllä: <ul style="list-style-type: none"> • Sopii opiskelijan kanssa jatkosta <ul style="list-style-type: none"> ▪ Sopii seuraavasta yhteydenotosta ja saa kurssin vastuuopettajan yhteystiedot • Kysyy tarvittaessa lisätietoja opettajalta • Siirtyy vaiheeseen A.6 		
Opettaja	<p>Vastaa tarvittaessa työnohjaajan kysymyksiin</p> <ul style="list-style-type: none"> - Siirtyy vaiheeseen A.5 		
Vapaaehtoistyökohde/ Työnohjaaja	<p>Ottaako vapaaehtoistyöhön? Kyllä/Ei</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ei: <ul style="list-style-type: none"> • Ilmoittaa opiskelijalle ettei voi ottaa vapaaehtoistyöntekijää 		
Opiskelija	<p>Pääseekö vapaaehtoistyöhön? Kyllä/Ei</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kyllä: <ul style="list-style-type: none"> • Sopii jatkosta ja yhteyshenkilöstä <ul style="list-style-type: none"> ▪ Lähettää yhteyshenkilölle tarvittaessa lisätietoja kurssista ja sopii seuraavasta yhteydenotosta. Antaa työkohteeseen vastuuopettajan yhteystiedot • Siirtyy vaiheeseen A.5 - Ei: <ul style="list-style-type: none"> • Ottaa yhteyden toiseen paikkaan • Siirtyy vaiheeseen A.5 		

Prosessin nimi		Päivämäärä	
Vapaaehtoistyönkurssi toisen asteen opiskelijoille A. Vapaaehtoistyönkurssi A.5. Vapaaehtoistyön suunnitelman laatiminen - Opiskelija tekee yhteistyössä opettajan kanssa kirjallisen suunnitelman			
Nykytila/ Tavoitetila		Lisätietoja esim. käytettävät lyhenteet	
Nykytila			
Toimintokokonaisuus, toimija/ rooli	Toiminto	Syöte	Tuotos
Opiskelija	Aloittaa vapaaehtoistyösuunnitelman työstämisen - Aloittaa suunnitelman laatimisen itsenäisesti ja tarvittaessa pyytää apua opettajalta		
Opettaja	Varmistaa että oppilaat saavat suunnitelman tehtyä		
Opiskelija	Täyttyvätkö vapaaehtoistyön kriteerit? Kyllä/Ei - Kyllä: <ul style="list-style-type: none"> • Kirjaa vapaaehtoistyöpaikan suunnitelmaan <ul style="list-style-type: none"> ▪ Suunnitelmassa tulee näkyä: <ul style="list-style-type: none"> ✚ vapaaehtoistyö kohteen nimi ✚ yhteyshenkilön yhteystiedot ✚ mahdolliset työtehtävät 		
Opettaja	Vastaanottaa opiskelijoiden suunnitelmat		
Opiskelija	Täyttyvätkö vapaaehtoistyön kriteerit? Kyllä/Ei - Ei: <ul style="list-style-type: none"> • Palauttaa suunnitelman opettajalle • Siirtyy vaiheeseen A.4 		

Opettaja	Vastaa opiskelijoiden suunnitelmat		
Opettaja	Hyväksyykö suunnitelman? Kyllä/Ei - Kyllä: <ul style="list-style-type: none"> • Antaa luvan aloittaa vapaaehtoistyö • Siirtyy vaiheeseen A.6 		
Opiskelija	Hyväksytäänkö suunnitelma? Kyllä/Ei - Kyllä: <ul style="list-style-type: none"> • Saa luvan aloittaa vapaaehtoistyö • Siirtyy vaiheeseen A.6 		
Opettaja	Hyväksyykö suunnitelman? Kyllä/Ei - Ei: <ul style="list-style-type: none"> • Avustaa oppilasta suunnitelman muokkaamisessa • Siirtyy vaiheeseen A.6 		
Opiskelija	Hyväksyykö suunnitelman? Kyllä/Ei - Ei: <ul style="list-style-type: none"> • Muokkaa suunnitelmaa opettajan avustuksella 		

Prosessin nimi		Päivämäärä	
Vapaaehtoistyönkurssi toisen asteen opiskelijoille A. Vapaaehtoistyönkurssi A.6. Opiskelija tekee vapaaehtoistyötä - Opiskelija laatii itsenäisesti aikataulun vapaaehtoistyön suorittamiseksi			
Nykytila/ Tavoitetila		Lisätietoja esim. käytettävät lyhenteet	
Nykytila			
Toimintokokonaisuus, toimija/ rooli	Toiminto	Syöte	Tuotos
Opiskelija	Aloittaa vapaaehtoistyön kohteessa - Toimittaa palautelomakkeen työnohjaajalle		
Työnohjaaja	Ohjaa opiskelijaa työtehtävissä - Keskustelee opiskelijan kanssa vapaaehtoistyön etenemistä		
Opiskelija	Täydentää tuntiseurantalomaketta - Pyytää allekirjoituksen työnohjaajalta		
Työnohjaaja	Allekirjoittaa tuntiseurantalomakkeen		
Opiskelija	On tarvittaessa yhteydessä opettajaan		
Opettaja	On yhteydessä opiskelijaan ja tarvittaessa työnohjaajaan		
Työnohjaaja	On tarvittaessa yhteydessä opettajaan		
Opettaja	On yhteydessä opiskelijaan ja tarvittaessa työnohjaajaan		

Opiskelija	Kirjoittaa oppimispäiväkirjaa		
Työnohjaaja	Täyttää opiskelijasta palautelomakkeen		
Opiskelija	Osallistuu oman kurssin ryhmätapaamisiin		
Opettaja	Osallistuu ryhmätapaamisiin opiskelijoiden kanssa		
Opiskelija	Päätää vapaaehtoistyön - Siirtyy vaiheeseen A.7		
Työnohjaaja	Ilmoittaa, ottaako jatkossa opiskelijoita vapaaehtoistyöhön		
Opettaja	Tiedustelee otetaanko kohteeseen jatkossakin opiskelijoita - Siirtyy vaiheeseen A.7		

Prosessin nimi		Päivämäärä	
Vapaaehtoistyönkurssi toisen asteen opiskelijoille A. Vapaaehtoistyönkurssi A.7. Kurssin päättäminen			
Nykytila/ Tavoitetila	Lisätietoja esim. käytettävät lyhenteet		
Nykytila			
Toimintokokonaisuus, toimija/ rooli	Toiminto	Syöte	Tuotos
Opiskelija	Ilmoittaa opettajalle vapaaehtoistyön päättymisestä - Varaa ajan loppukeskusteluun		
Opettaja	Vastaanottaa opiskelijan pyynnön henkilökohtaisesta keskustelusta ja sopii ajan		
Opiskelija	Palauttaa oppimispäiväkirjan, henkilökohtaisen arvioinnin ja tunti-seurantalomakkeen		
Opettaja	Otaa vastaan sovitut materiaalit		
Opettaja	Perehtyy opiskelijan lähettämään materiaaliin		
Opiskelija	Arvioi opettajan kanssa vapaaehtoistyön toteutumista - Keskustelulle varataan 0,5 - 1 tuntia aikaa		
Opettaja	Arvioi opiskelijan kanssa vapaaehtoistyön toteutumista		
Opiskelija	Osallistuu kurssin yhteiseen palautekeskusteluun		

Opettaja	Osallistuu yhteiseen palautekeskusteluun		
Opettaja	Antaa todistuksen ja tekee merkinnän kurssisuorituksesta Wilmaan		
Opiskelija	Saa todistukseen merkinnän kurssista		

PILOTOINTISOPIMUS

TUKEVA-hanke on Sosiaali- ja terveysministeriön KASTE-ohjelmaan kuuluva yhtenäinen pohjoissuomalainen lasten, nuorten, ja lapsiperheiden hyvinvoinnin edistämisen hankekokonaisuus. Hankkeessa ovat mukana Oulun seutu, Kainuun maakunta ja Oulunkaaren seutukunta. Hankkeen hallinnoijana toimii Oulun seutu. Hankkeen toteutusaika on 1.11.2008 - 31.10.2010.

Tässä pilotointisopimuksessa sovitaan Oulun seudun osahankkeessa toteutettavan pilotoinnin toimenpidekuvaus, aikataulu, resurssit (henkilöstö, aineelliset resurssit), arviointi ja raportointi. Lisäksi sopimuksessa kuvataan laskutusaikataulu ja – perusteet.

1. SOPIJAPUOLET

Tilaaaja: Oulun seutu TUKEVA-hanke
y-tunnus: 1801786-3
yhteyshenkilö: Leena Hassi, projektipäällikkö

Toteuttaja: Oulun kaupunki/Opetustoimi (Pekka Pasanen)/Heli-Maarit Miihkinen

2. PILOTOINNIN KOHDE

Vapaaehtoistyön kurssi lukiossa. Laanilan lukiossa ja Oulun Lyseon lukiossa toteutetaan lukuvuonna 2009-2010 Vapaaehtoistyön kurssi. Osallistuvia opiskelijoita on n. 40

3. PILOTOINNIN TOIMENPIDEKUVAUS

Vapaaehtoistyön kurssilla Laanilan lukiossa on vastuuolettajana Noora Tala ja Oulun lyseon lukiossa Heli-Maarit Miihkinen. Vapaaehtoistyön kurssin peruskoulutusosion kouluttajana on Elsa Väyrynen. Pilotista vastaa Heli-Maarit Miihkinen.

Pilotissa kokeillaan täysin uudenlaista toimintamuotoa, jonka tavoitteena on tuoda opiskelijan opintoihin monipuolisuutta, vastapainoa akateemisuudelle ja lisätä osallisuutta. Vapaaehtoistyön kautta opiskelija saa kokemuksia, joita hänelle ei

mahdollisesti muuten kertyisi. Vapaaehtoistyön kokemus auttaa nuorta parempaan itsetuntemukseen ja tuo lisävaloa ammatinvalintakysymyksiin. Kouluille avautuu vapaaehtoistyön kurssin myötä mahdollisuus tutustua opiskelijaan paremmin ja saada hänestä kokonaisvaltaista tietoa, jota voidaan käyttää opiskelijan tukemiseen opintojen myöhemmissä vaiheissa. Kurssi edesauttaa Kaste-ohjelman tavoitetta kansalaisten osallistamiseksi, kun nuoret aktiivisesti osallistuvat mm. hyvinvointipalvelujen tuottamiseen.

Vapaaehtoistyön kurssi koostuu kolmesta osiosta: vapaaehtoistyön peruskoulutuksesta, vapaaehtoistyöstä ja reflektoinnista (liite 1). Vapaaehtoistyötä tehdään kurssilla 25 tuntia, joten työpanoksesta muodostuu merkittävä. Hyötyjinä ovat ympäröivän yhteiskunnan yksityiset avuntarvijat sekä erilaiset yhteisöt, järjestöt ja laitokset.

Tavoitteena on, että vapaaehtoistyön kurssia pystyttäisiin jatkossa tarjoamaan vuosittain toisen asteen oppilaitoksissa Oulun seudulla.

4. AIKATAULU

Pilotoinnin kesto:	1.10.2009 – 30.5.2010 (liite 2.)
Lokakuu 2009: Lokakuu 2009:	Vapaaehtoistyön peruskoulutus molemmissa lukioissa
Lokakuu 2009-maaliskuu 2010:	Opiskelijat tekevät vapaaehtoistyötä oman suunnitelmansa mukaisesti. Henkilökohtaiset tapaamiset vastuuopettajan kanssa.
Huhtikuu 2010:	Kurssille osallistuneet opiskelijat saavat suorituksestaan kurssimerkinnän. Pilottiin osallistuneilta opiskelijoilta, opettajilta, kouluttajilta ja vapaaehtoistyön kohteilta kerätään palaute.
Toukokuu 2010:	Pilotoinnin loppuraportointi

5. RESURSSIT

Pilotointiin osallistuvat / vastuuhenkilöt ja heidän työpanoksen osuus pilotointiin (%):

Pilotoinnin vastuuhenkilö/ opettaja Heli-Maarit Miihkinen 52,5 %

Kouluttaja Elsa Väyrynen, Vareskeskus 10 %

Opettaja Noora Tala 37,5 %

Budjetti: 12 000€

Opiskelijoiden rooli:	Opiskelijat osallistuvat kurssille, tekevät vaaditun määrän vapaaehtoistyötä ja käyvät kokemuksiaan läpi ohjauksen ohjauksen kanssa.
Työn kohteen rooli:	Kohteissa, joissa opiskelija tekee vapaaehtoistyötä on määriteltävä vastuuhenkilö, jonka tehtävänä on allekirjoittaa opiskelijan tuntiseurantalomake sekä tarvittaessa ohjata opiskelijaa työtehtävissään.
Rehtorin rooli:	Rehtori hyväksyy kurssin koulun kurssitarjottimelle ja myös hyväksyy opiskelijan kurssisuorituksen osaksi tämän opintokokonaisuutta.
TUKEVA- hankkeen projektipäällikkö:	Osallistuu pilotointiin ohjaamalla ja tukemalla pilotoinnin toteutusta, arviointia ja raportointia.

6. ARVIOINTI JA ASIAKASPALAUTTEEN KERÄÄMINEN

Tukeva- hankkeen arviointisuunnitelman mukaisesti pilotoinneissa tulee kiinnittää huomiota seuraaviin asioihin:

- asiakaspalaute (asiakas)
- uuden toimintatavan kustannusvaikutukset (talous)
- pilotoijien kokemukset toteutuksesta (prosessi)
- pilotoinnissa todetut jatkokehittämistarpeet (oppiminen)

Asiakaspalaute kerätään lähtökohtaisesti kaikilta pilotoitavaan prosessiin osallistuvilta asiakkailta. (liite 3.)

Pilotointiin osallistuvilta työntekijöiltä kerätään palaute pilotin päätyttyä zef-kyselyinä.

Mahdolliset pilotoinnin aikana todetut jatkokehittämistarpeet kerätään pilotointihenkilöstön raportointilomakkeella. (liite 4.)

7. RAPORTOINTI

Pilotoinnin vastuuhenkilö kunnassa tekee yhteenvedon pilotoinnin toteutuksesta ja sen aikana havaituista kehitystarpeista sekä asiakaspalautteesta. Pilotoinnin aikana tehdään myös väliraportointia TUKEVA-hankkeen projektipäällikölle.

Väliraportti projektipäällikölle 30.11.2009 mennessä. Väliraportointi tehdään liitteelle 4 kootun tiedon pohjalta.

Loppuraportti toimitetaan projektipäällikölle 30.5.2010 mennessä. Loppuraportti sisältää yhteenvedon asiakaspalautteesta, pilotointiin osallistuvilta työntekijöiltä kerätystä palautteesta ja liitteelle 4 kerätystä tiedosta pilotin kulusta ja mahdollisista kehittämistarpeista.

Lisätietoja raportoinnin yksityiskohdista voi tiedustella projektipäälliköltä.

8. LASKUTUS

Laskituksen tausta

- ohjausryhmän kokouksissa 23.3.09 ja 27.4.09, 20.5.09 hyväksytyt pilotointien budjetit

Laskutusperusteet

- työtuntikorvaus riippumatta pilotointiin osallistuvan henkilön todellisesta ansiotasosta, hanke korvaa kunnalle 21€ / työtunnista
- summa sisältää myös mahdolliset kuntien asiantuntijoiden sijaiskustannukset pilotointiin liittyen
- lasku maksetaan kunnan tilille erilliselle kustannuspaikalle (esim. nimenä TUKEVA- hanke)

Työajanseuranta lomakkeeseen kirjoitettavat asiat

- kunta
- pilotointiin osallistuneen tai asiantuntijan sijaisena toimineen nimi (jokaiselle oma lomake)
- tuntien määrä (kerätään kronologisesti)
- työntekijän allekirjoitus
- esimiehen allekirjoitus

Pilotoinnista laskutetaan:

- Vapaaehtoistyön kouluttajan osuus peruskoulutuksen jälkeen lokakuun loppuun tehdystä työstä marraskuun aikana.
- Opettajien osalta joulukuun 2009 loppuun mennessä kertyneet tunnit laskutetaan viimeistään tammikuussa 2010.
- Viimeinen laskutuserä pilotoinnin päätyttyä kesäkuun aikana 2010.

Laskutusosoite

Oulun seutu, laskentatoimi

PL 63

90015 Oulun kaupunki

viite: tukeva pilotointi (sekä pilotin nimi)

9. SOPIMUKSEN VOIMASSAOLO

Sopimus on voimassa allekirjoituspäivästä 31.10.2010 saakka (TUKEVA-hankkeen toteutusajan).

Mikäli jompikumpi sopijapuoli jättää täyttämättä tämän sopimuksen mukaisia velvoitteitaan, on toisella osapuolella oikeus purkaa sopimus päättymään välittömästi, ellei virheitä korjata kohtuullisessa ajassa.

Jos sopimuskumppaneista riippumattomista syistä sopimuksen täyttäminen käy mahdottomaksi, sopimus purkaantuu.

Tätä sopimusta voidaan tarpeen vaatiessa muuttaa osapuolten yhteisellä päätöksellä. Muutos tehdään kirjallisesti. Osapuolten väliset erimielisyydet pyritään sopimaan osapuolten kesken ja toisen osapuolen vaatimuksesta ne käsitellään myös hankkeen ohjausryhmässä. Ohjausryhmä voi harkintansa mukaisesti päättää pilotoinnin jatkumisesta tai keskeyttämisestä sekä muista tilanteen vaatimista toimenpiteistä hankesuunnitelman ja budjetin puitteissa.

ALLEKIRJOITUKSET

Päiväys ____/____ 2009

Leena Hassi

Pekka Pasanen

Projektipäällikkö

Opetustoimen johtaja

TUKEVA-hanke

Oulun kaupunki

Tätä sopimusta on allekirjoitettu kaksi kappaletta, yksi kummallekin osapuolelle.

LIITTEET

1. Prosessin mallinnuskuvaus
2. Pilotoinnin aikataulutus
3. Asiakaspalautelomake
4. Pilotointihenkilöstön raportointilomake
5. Laskutus ohje
6. Työajanseurantalomake

LIITE 3

Vapaaehtoistoiminnan kurssi lukioissa (VET)

1.kerta : Mitä on vapaaehtoistointa

- esittäytyminen/tutustuminen
- kurssin rakenne ja kurssin suorittamiseen vaadittavat suoritteet - ennakkotehtävän " Mitä on vapaaehtoistyö" purku ryhmissä ja esittely
- oman koulun opettajan tunti

2. kerta: Vapaaehtoistoiminnan monet kasvot

- "keitä meitä täällä tänään" - kurssin ulkopuolinen kouluttaja tulee mukaan
- ajatuksia edellisestä kerrasta - paluu lyhyesti ennakkotehtävään
- vapaaehtoistoiminnan taustaa, paikantamista
- vapaaehtoistoiminnan periaatteet ja motiivit
- vapaaehtoisen rooli, oikeudet ja vastuu

3.kerta: Vapaaehtoisen voimavarat - itsetuntemus

- ajatuksia edellisestä kerrasta
- vapaaehtoisen voimavarat - minä itse
  - itsetuntemus - itsetunto, minäkuva/minäkäsitys
  - peruskäsitteitä, harjoitteita

4.kerta: Vapaaehtoisen voimavarat - vuorovaikutustaidot

- ajatuksia edellisestä kerrasta
- vapaaehtoisen voimavarat - kohtaamisia
  - vuorovaikutuksen peruskäsitteitä ja -taitoja, harjoitteita

5.kerta: Vapaaehtoisen voimavarat - vuorovaikutustaidot

- ajatuksia edellisestä kerrasta
- vapaaehtoisen voimavarat
  - kuunteleminen
  - palautteen antaminen ja vastaanottaminen
  - harjoitteita

6. kerta: Vapaaehtoisen voimavarat -vuorovaikutustaidot ja omat kokemukset käyttöön

- ajatuksia edellisestä kerrasta
- elämän vaikeat tilanteet
- vaikeassa tilanteessa olevan kohtaaminen
- harjoitteita

7. kerta: Minä vapaaehtoisena

- ajatuksia edellisestä kerrasta
- vapaaehtoinen auttamisverkostossa
- jaksamisen tukeminen, mistä apua auttajalle
- hyvinvoiva vapaaehtoinen, itsestä huolehtimisen tärkeys
- oma roolini, oikeudet, vastuu, rajat, sudenkuopat.....

8.kerta: Minä vapaaehtoisena

- millainen kuva minusta vapaaehtoisena on itselleni syntynyt
- omat voimavarani , harjoitteita
- katsaus alkuun - kollaasit - muuttuiko/säilykö ennallaan tms käsitys vapaaehtoistyöstä ja itsestä vapaaehtoisena kurssin aikana?

9.kerta: Mitä minä voin tehdä vapaaehtoisena

- Vareksen tarjoamien mahdollisuuksien esittelyä -
- oma vapaaehtoistyön suunnitelma
- palaute ja arviointi
- oman opettajan kanssa jatkosta sopiminen

